

Efektivní sazba korporátní daně[#]

Jana Morávková*

Mezi významné faktory ovlivňující výběr sídla společnosti patří daně, které budou v daném státě z jejich činností odváděny. V celkovém zdanění hraje pro společnosti prim daň z příjmů právnických osob. Z toho důvodu se práce zabývá pouze korporátním zdaněním, ač společností mohou vznikat další daňové povinnosti (například daň silniční, daň z nabytí nemovitých věcí či daň z nemovitých věcí). K posouzení výše korporátní daně v daném státě se často využívá statutární (nominální) sazba daně, která mnohdy figuruje i jako ukazatel korporátního zdanění v materiálech zabývajících se daňovým zatížením v jednotlivých státech. Hodnocení daňového zatížení prostřednictvím statutární sazby daně však není přesné ani objektivní, jelikož nezohledňuje řadu skutečností významně ovlivňujících konečnou daň zaplacenou společností. Jedná se například o rozlišení určení základu daně, rozdílné odpočty od základu daně, daňově uznatelné a neuznatelné náklady aj. V konečném důsledku může společnost v zemi s vyšší statutární sazbou odvést daň menší než v zemi s nižší statutární sazbou daně.

Z výše uvedených důvodů byla ekonomy zavedena nová veličina – efektivní sazba korporátní daně, díky níž lze přesněji porovnávat daňové zatížení v jednotlivých zemích. Tento ukazatel je zároveň vhodný pro zjišťování distorzí způsobených daněmi a lze jej využít i pro hodnocení dopadů daňových reforem (Kubátová aj., 2011; Blechová 2008). Z pohledu ekonomické efektivity by daň měla být neutrální (tj. neměla by být distorzní) a neměla by zásadně ovlivňovat rozhodnutí o umístění investice. To však při pohledu na současnou daňovou legislativu splněno není a i z toho důvodu je třeba se daňovými distorzemi a efektivními sazbami daně zabývat, aby bylo možné specifikovat roli daní v investičním rozhodování (Elschner – Vanborren, 2009).

Efektivní sazbu daně je možné vyjádřit také jako daňový klín, tj. rozdíl mezi mírou zisku před zdaněním a po zdanění. Tento ukazatel umožňuje měření neutrality daňového systému a současně jej lze využít v rámci empirických analýz (Kubátová aj., 2011).

[#] Článek je zpracován jako jeden z výstupů pro projekt *Veřejné finance ve vyspělých zemích*, registrovaného na VŠE v Praze pod evidenčním číslem IGA F1/2/2013.

* Ing. Jana Morávková – doktorand; Katedra veřejných financí, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze; nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <janet.moravkova@gmail.com>.

Cílem článku je shrnout metody měření efektivní sazby daně a podat přehled o literatuře s výsledky dosud provedených empirických měření v této oblasti. Dalším cílem článku je kritické zhodnocení různých metod měření efektivní sazby daně korporací a porovnání efektivního zatížení korporací v ČR a Německu.

První část obsahuje porovnání statutární a efektivní sazby daně a jejich vývoj v čase. Následuje přehled jednotlivých metod výpočtu efektivních sazeb daně, kdy jsou uvedeny ukazatele fiktivní a ukazatelé skutečné. Třetí část shrnuje studie, které aplikovaly metody uvedené v části druhé. V další části byla analyzována efektivní sazba daně v ČR a Německu s využitím metody zpětného makro pohledu. Poslední část pak porovnává jednotlivé metody.

Rozdíly mezi statutární a efektivní sazbou daně

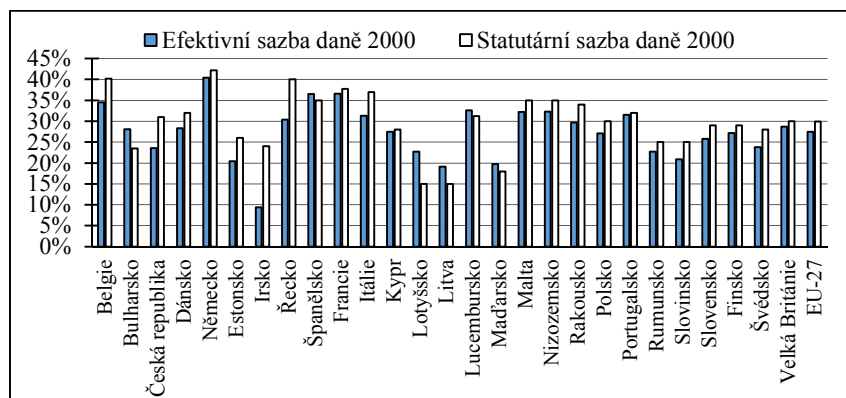
Tvrzení, že statutární a efektivní sazba daně jsou dva rozdílné ukazatelé, bylo ověřeno analýzou obou sazeb a jejich porovnáním ve dvou obdobích (v roce 2000 a 2012). Obrázek č. 1 zobrazuje rozdíl mezi statutární a efektivní sazbou daně v roce 2000 v zemích Evropské unie. Obrázek č. 2 ukazuje totéž v roce 2012.

Pro účely porovnání efektivní a statutární sazby daně byly využity výsledky projektu pro Evropskou komisi TAXUD/2008/CC/099. Projekt byl zpracován institutem Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung GmbH, která pro výpočet efektivní sazby daně využila metodu Devereuxe a Griffitha.

Z obrázku č. 1 a 2 vyplývá, že nejmenší rozdíly mezi efektivní a statutární sazbou daně, o 1,3 procentního bodu, v obou sledovaných obdobích lze sledovat ve Spojeném království. Naopak můžeme pozorovat, že rozdíl mezi efektivní a statutární sazbou daně dosahuje více než 10 % bodů (Irsko 2000, Německo 2012). Zajímavým je vývoj sazeb v Irsku, kde ač došlo k významnému poklesu statutární sazby daně (z 28 procentních bodů na 12,5 procentních bodů), tak efektivní sazba daně se zvýšila o 5 procentních bodů.

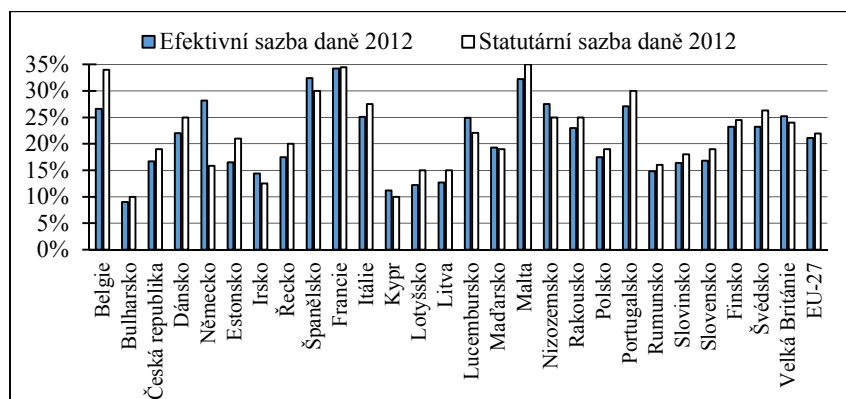
Současně je možné při porovnání statutárních sazeb daně na obrázku č. 1 a č. 2 pozorovat jejich klesající trend. Za sledované období se zvýšila pouze u jednoho státu a to o jedno procento (Maďarsko) a jen u dvou zemí zůstala stejná (Francie, Malta). V ostatním zemích sazba klesala v rozmezí od 1,7 procentního bodu (Švédsko) do 25 procentních bodů (Německo).

Obr. 1: Efektivní a statutární sazba daně v roce 2000

Zdroj: Spengel – Elschner – Endres (2012), vlastní zpracování.

Obr. 2: Efektivní a statutární sazba daně v roce 2012

Zdroj: Spengel – Elschner – Endres (2012), vlastní zpracování.

Ukazatelé a metody výpočtu efektivních sazeb daně

Jak již bylo uvedeno výše, pomocí efektivní sazby daně lze porovnávat skutečné daňové zatížení v jednotlivých zemích při zohlednění různých prvků, které jsou součástí daňových zákonů a lze jimi upravit základ daně, potažmo daň. Neexistuje pouze jedna obecná či správná metoda, kterou lze vypočítat jednu efektivní sazbu daně pro vybraný stát. K dispozici je řada ukazatelů a metod, při jejichž aplikaci hraje nejdůležitější roli účel analýzy. Pro výpočet efektivní sazby daně uvalené na potenciální budoucí investici tak bude použit jiný ukazatel a metoda výpočtu než při výpočtu efektivní sazby daně ve státě z makroekonomického pohledu. (Kubátová aj., 2011)

Podle Kubátové lze rozdělit ukazatele na fiktivní (hypotetické) a skutečné. Fiktivní ukazatelé mohou simulovat dopad daně, jedná se tedy o dopředu hledící metody. Skutečné ukazatele naopak vyjadřují výši daňového zatížení v minulosti. Jedná se tedy o zpětně hledící ukazatele, které jsou určovány na základě reálných dat. Zároveň je nutné rozlišovat mezi makroekonomickými (při jejichž výpočtu se využijí data z národního účetnictví) a mikroekonomickými (pro výpočet se využijí data z finančních výkazů jednotlivých společností) efektivními sazbami. K rozlišení zpětně a dopředu hledících metod je využívána implicitní sazba daně. Jedná se o druh zpětně hledící metody, kdy jsou k výpočtu využita makroekonomická data. Implicitní sazba daně je pravidelně zjišťována a publikována Evropskou unií (Kubátová aj., 2011). Konkrétně se dle Blechové (2008) jedná o poměr agregovaných daní z příjmů nebo ze zisků placených korporacemi k potenciálně zdanitelnému daňovému základu (v něm jsou obsaženy čistý provozní výsledek hospodaření finančních a nefinančních korporací, rozdíl mezi přijatými placenými úroky, nájemné z pozemků, příjmy z pojištění a dividendy rozdělované společnostmi působícími v daném státě).

Fiktivní ukazatelé

Fiktivní ukazatele lze dle Kubátové (2011) rozdělit na statutární sazby daně, daňové zákony a mikroekonomické efektivní sazby daně, které se dále dělí na efektivní průměrnou a efektivní mezní sazbu daně.

Statutární sazba je, jak bylo uvedeno výše, nejjednodušším, avšak velice nepřesným ukazatelem. Přesto může poskytnout orientační ukazatel pro cizince o daňovém zatížení v dané zemi. Základy daně (pravidla pro jejich tvorbu) se postupně přibližují, díky čemuž nabývají statutární sazby daně na důležitosti.

Daňové zákony mohou poskytnout detailní pohled na daňový systém v zemi, avšak provedení analýzy by bylo vzhledem k množství daňové legislativy velmi náročné. Jedná se tedy o kvalitativní ukazatel, který nemůže přinést bližší informace o kvantitativních efektech.

Poslední fiktivní ukazatel efektivního daňového zatížení – mikroekonomické efektivní sazby daně – lze vypočítat metodou dopředu hledícího mikro pohledu. Studie využívající tuto metodu spoléhají na teoretické vstupní údaje (Nicodème, 2001). Díky této metodě je možné porovnávat daňové zatížení budoucí investice v různých státech a na základě provedené analýzy se rozhodnout, do jaké země podnikatelské aktivity, resp. danou investici směřovat (Szarowská, 2011).

Mezi nejznámější metody využívající pro výpočet dopředu hledící mikro pohled patří dle Blechové (2008) metoda Kinga a Fullertona z roku 1984, která analyzovala domácí investice a dále metoda, která v roce 1991 OECD analýzu

domácích investic rozšířila o analýzu investic nadnárodních. Obě tyto metody byly následně rozšířeny a přepracovány metodou Devereuxe a Griffitha v roce 1998 (Blechová, 2008; Kubátová aj., 2011). Uvedené metody jsou založeny na skutečnosti, že všechny trhy jsou konkurenční a produkční funkce vykazuje standardní vlastnosti. Z toho lze dovodit, že na rozhodování, zda a případně kam investovat, má vliv pouze míra zdanění kapitálu (nikoliv zdanění mezd, energií aj.). (Szarowská, 2011)

Na základě výše uvedených metod jsou odvozeny dva ukazatele – efektivní průměrná sazba daně (dále *EATR*) pro hypotetické investiční podniky/projekty a efektivní mezní sazba daně (dále *EMTR*) pro hypotetické investiční projekty. *EMTR* a *EATR* lze dle Kubátové (2011) nazývat také daňový klín, jelikož jsou imaginárně vrazeny mezi míru výnosnosti investice zdaněné a nezdaněné.

Efektivní mezní sazba daně se počítá pro mezní investice, tedy investice, u kterých lze očekávat míru návratnosti před zatížením daně takovou, že je pro investora postačující na to, aby daný projekt realizoval (jedná se tedy o případ, kdy se očekávaná míra návratnosti rovná minimálně reálné úrokové míře r). Nejprve je nutné vypočítat čistou současnou hodnotu dané investice před zdaněním – R_0 , která se v této situaci rovná nule. R_0 se stanoví ze vztahu:

$$R_0 = \frac{(p_0 - r)}{(1 + r)}, \quad (1)$$

kde R_0 = čistá současná hodnota dané investice před zdaněním,
 p_0 = míra návratnosti marginální investice před zdaněním,
 r = reálná úroková míra.

Pro výpočet *EMTR* se dále předpokládá, že i skutečná hodnota ekonomické renty po zdanění R je rovna nule. *EMTR* lze tedy stanovit jako:

$$EMTR = \frac{p_0 - s}{p_0}, \quad (2)$$

kde *EMTR* = efektivní mezní sazba daně,
 p_0 = míra návratnosti marginální investice před zdaněním,
 s = daň.

Jestliže je investice ziskovější než marginální investice a očekává se kladná ekonomická renta po zdanění (tj. R), vypočítá se korporátní daňové zatížení prostřednictvím *EATR*. Ve výpočtu tohoto ukazatele je zakomponovaný i vliv marginální osobní efektivní daňové sazby (tj. dividendy nebo obdobné platby, které z této investice plynou investorům a o které je nižší hodnota R). Výpočet ukazatele vypadá následovně:

$$EATR = \frac{R_0 - (1 - z)R}{p/(1+r)}, \quad (3)$$

kde $EATR$ = efektivní průměrná sazba daně,
 R_0 = čistá současná hodnota dané investice před zdaněním,
 P = míra návratnosti investice před zdaněním,
 R = kladná ekonomická renta po zdanění,
 Z = daň na kapitálové zisky,
 $p/(1+r)$ = čistá současná hodnota návratnosti investice před zatížením daní.

Úpravou předchozích rovnic lze získat vztah $EATR$ a $EMTR$:

$$EATR = \frac{P_0}{p} EMTR + \frac{P - P_0}{p} \tau, \quad (4)$$

kde $EATR$ = efektivní průměrná sazba daně,
 $EMTR$ = efektivní mezní sazba daně,
 p = míra návratnosti investice před zdaněním,
 p_0 = kladná ekonomická renta po zdanění,
 τ = statutární korporátní daňová sazba (Szarowská, 2011).

Skutečné ukazatele

Skutečné ukazatele jsou na rozdíl od ukazatelů fiktivních vždy zpětně hledící a při výpočtu se vychází ze skutečných údajů. Díky těmto ukazatelům lze vypočítat daňové zatížení v dřívějších obdobích. Současně počítají s veškerými aspekty daňových zákonů. Skutečné ukazatele se člení na mikroekonomické a makroekonomické.

Mezi mikroekonomické ukazatele se řadí skutečná efektivní sazba daně, při jejímž výpočtu se vychází z finančních výkazů společnosti, a $EATR$. $EATR$ nalezneme jak mezi fiktivními, tak mezi skutečnými ukazateli, záleží tedy pouze na charakteru vstupních údajů, které jsou k výpočtu efektivní sazby daně použity (tj. údaje hypotetické nebo údaje vycházející ze skutečných dat).

Rozdělení makroekonomických ukazatelů je komplikovanější. Dělí se na implicitní sazby daně (ty jsou používány Evropskou unií pro měření daňového zatížení, viz výše) a daňové procento (Kubátová aj., 2011).

Prostřednictvím implicitních sazeb lze zjistit reálné daňové zatížení různých příjmů či aktivit. Jak uvádí Kubátová, implicitní sazby daně se standardně zjišťují pro tři základní ekonomické funkce – práce, spotřeba a kapitál. Implicitní sazba se následně vypočítá jako podíl celkových daňových příjmů dané skupiny k potenciálně zdanitelnému základu.

U daňového procenta je nutné vzít v potaz tři různé způsoby výpočtů. Prvním je podíl korporátní daně na celkových daňových výnosech, druhým

podíl korporátní daně na HDP a konečně třetím podíl výnosu korporátní daně na výsledku hospodaření korporace (agregovaný hrubý provozní nebo celkový hospodářský výsledek). (Kubátová aj., 2011)

Metody zpětného makro pohledu využívají k výpočtům data vykazovaná v národním účetnictví jednotlivých zemí. Právě díky kontinuitě dat lze tyto ukazatele velmi dobře porovnávat v čase. (Blechová, 2008)

Shrnutí dopředu a zpětně hledících metod

Jak již bylo výše uvedeno, dopředu hledící metody využívají pouze teoretická data, porovnávají tedy teoretické zdanění. Z toho důvodu nezhledňuje oproti zpětně hledícímu pohledu řadu signifikantních elementů, které mohou konečné daňové zatížení ovlivnit. Jedná se například o daňové a nedaňové rezervy, zdanění zásob či daňové chování ztrát. Zároveň metoda nebere v potaz chování daňové správy při výběru daní. Země, jejíž daňová správa je vysoce laxní ve výběru daní, je jistě pro investory lákavější, než země, kde správce daně pracuje podstatně efektivněji. Naopak výhodou dopředu hledícího pohledu je možnost porovnat specifické rysy národních daňových systémů a možnost zjistit efektivní sazbu daně, pokud by došlo ke změně některých parametrů daňového systému. (Nicodéme, 2001) Tuto výhodu dopředu hledících metod lze využít při politickém rozhodování o zavedení či zrušení některých daňových pobídek a jejich dopadu na efektivní sazbu daně.

Prostřednictvím zpětně hledících metod lze zjistit rozdíly v míře celkového zdanění na národní úrovni. Jak bylo uvedeno výše, tyto metody při výpočtu efektivních sazeb daní využívají reálná data, díky kterým jsou schopny do výpočtu promítnout řadu elementů, které jsou dopředu hledícími metodami opomenuty. Zpětně hledící metody však nedokáží abstrahovat od vlivu zahraničních daňových systémů. Právě kvůli tomu vykazují menší rozptyl efektivních sazeb daní, než dopředu hledící metody. Mezi jejich další nevýhodu patří neschopnost porovnat efektivní sazbu daně, pokud by daňový systém neobsahoval nějaký parametr nebo se změnil jeho charakter. (Nicodéme, 2001) Za příklad lze jmenovat uplatnění daňové ztráty. Zpětně hledícími metodami není možné určit, jaká by byla výše efektivní sazby daně, pokud by daňové ztráty nebylo možné uplatňovat nebo by se změnila maximální výše, kterou by bylo možné pro daňové účely využít.

Dopředu hledící mikro pohled zkoumá zdanění, které je založeno na „národnosti“ daňového systému, zatímco pro zpětně hledící mikro pohled je klíčová národnost společnosti. Posledním jmenovaným rozdílem mezi metodami, konkrétně mezi makro a mikro metodami, je v agregaci dat. (Nicodéme, 2001)

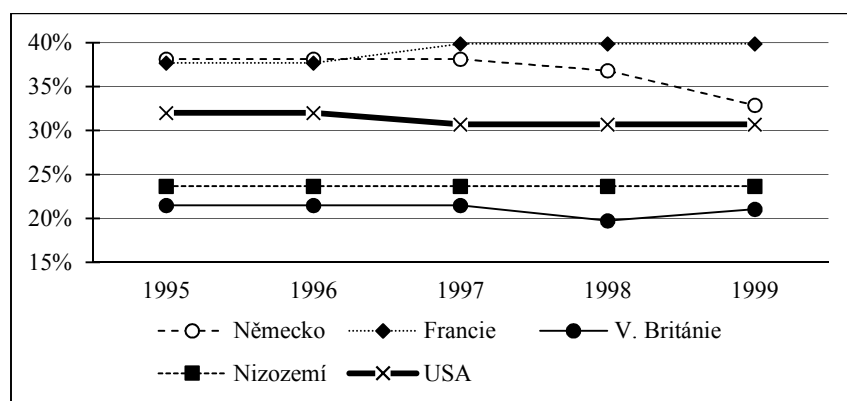
Na základě výše uvedeného lze tedy shrnout, že ač se řada studií zabývá efektivní sazbou daně, neznamená to, že měří ten samý ukazatel. Všechny uvedené metody jsou správné a je potřeba vždy vhodně zvolit takovou metodu výpočtu, která nejlépe vystihuje záměry dané studie.

Provedené studie a analýzy

Výsledky studií aplikujících dopředu hledící mikro pohled

Efektivní průměrnou sazbu daně ve své práci zkoumali Jacobs – Spengel (1999), kteří u modelové společnosti (využita byla data typická pro středně velkou výrobní společnost v Německu) vypočítali *EATR* v pěti zemích – Francii, Německu, Velké Británii, Nizozemí a USA. Studie současně ukazuje vliv alternativních předpokladů na výsledky. V práci se autoři zabývají i vlivem daní na výplatu dividend. Podle jejich studie se *EATR* v období 1995 – 1999 snížila v Německu, Velké Británii a USA a naopak se zvýšila ve Francii. Neměnná zůstala v Nizozemí. Obrázek č. 3 ukazuje výsledky dané studie.

Obr. 3: *EATR* ve vybraných zemích v letech 1995 – 1999

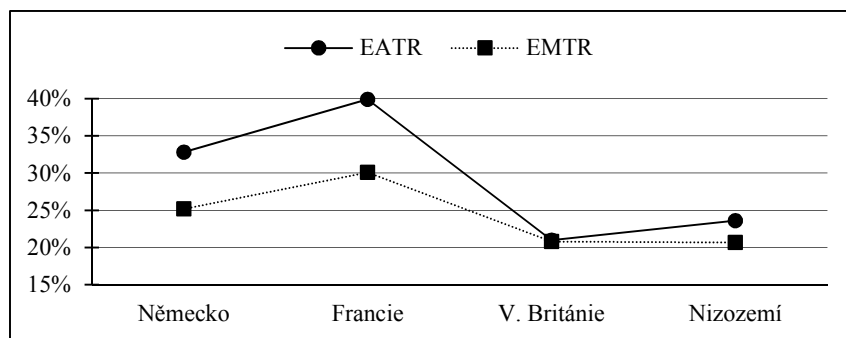

Zdroj: Jacobs & Spengel (1999), vlastní zpracování.

Tito autoři současně ve spolupráci s Baker & McKenzie v roce 2001 publikovali rozsáhlou studii efektivního zdanění v 15 zemích EU. Cílem studie bylo vypočítat a porovnat *EMTR* domácích investic. Dále se studie snaží zachytit vliv různých daňových elementů na *EMTR* (tj. vliv různých druhů základů daně a různých sazeb daní). I v této studii se autoři spoléhají na imaginární výrobní společnost, která vykazuje pět různých druhů investic (nehmotný majetek, průmyslové stavby, finanční majetek, stroje a zásoby) a tři druhy financování (základní kapitál, nerozdělený zisk a úvěrové finanční nástroje). Výsledky studie ukazují velkou diverzitu mezi jednotlivými státy EU, kdy se *EMTR* pohybuje v rozmezí od 6,76 procentního bodu (Recko) až

po 30,11 procentního bodu (Francie). V obou výše uvedených studiích se nachází čtyři země – Francie, Nizozemí, Německo a Velká Británie. Následující obrázek ukazuje rozdíly mezi *EATR* a *EMTR* obou studií:

Obr. 4: *EMTR* a *EATR* ve vybraných zemích v období 1999

Zdroj: Jacobs & Spengel (1999), Jacobs & Spengel (2001), vlastní zpracování

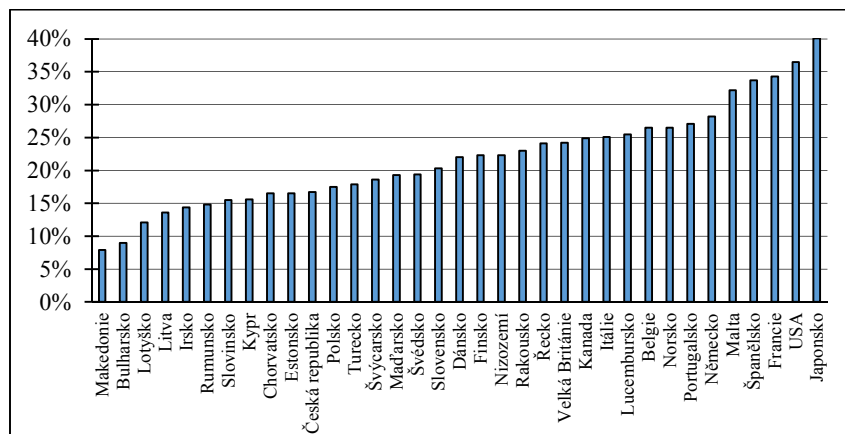
Obrázek č. 4 ukazuje, že oba ukazatele – *EATR* a *EMTR* – pro hypotetickou společnost mají obdobný charakter u všech zemí. V případě Velké Británie se oba ukazatelé téměř rovnají (*EATR* je větší o pouhých 0,17 procentního bodu). U ostatních tří zemí je patrné, že čím je nižší *EMTR*, tím více se snižuje *EATR* a blíží se k *EMTR*. Z toho vyplývá, že největší rozdíl je mezi *EATR* a *EMTR* ve Francii (8,01 procentního bodu) a nejmenší v Nizozemí (3,08 procentního bodu). Pro lepší vypovídací schopnost grafu by bylo třeba využít data z většího množství zemí a za různá časová období.

V únoru 2014 byla publikována zpráva autorů Spengel – Endres – Finke – Heckemeyer (2014) *Effective Tax Levels Using the Devereux / Griffith Methodology*, která obsahuje přehled *EATR* pro země Evropské unie (za období 1998 – 2012), Norsko, Makedonii, Švýcarsko, Turecko, Kanadu, Japonsko a Spojené státy americké (za období 2005-2012). Jedná se o velice rozsáhlý a podrobný report, který primárně posuzuje zdanění na úrovni společnosti v každé zemi, nicméně součástí reportu je i analýza osobního zdanění investic a úspor. Současně zohledňuje přeshraniční investice a investice malých a středních podniků. Report zohledňuje právní situaci k 1. 7. 2013 a obrázek č. 5 shrnuje průměrné efektivní sazby daně pro rok 2013 vyplývající z dané publikace.

Metodiku Kinga a Fullertona využil Moes (1999) ve své práci zabývající se efektivní sazbou daně na kapitál na Novém Zélandu. Jeho model ukazuje negativní vliv inflace a to především v období pozdních sedmdesátých let a počátkem osmdesátých let.

Mezi další autory, kteří ve své práci využili dopředu hledící mikro pohled, patří například Bresciani a Giannini (2003). Autorky analyzovaly efektivní sazbu daně v Itálii od roku 1990 až do roku 2003. Giannini a Maggiulli (2002) ve své další práci porovnávaly dva ukazatele – *EATR* a *EMTR* v patnácti zemích EU. Výsledky jejich studie ukazují značné zvýhodňování při využití financování na dluh. Zároveň se autorky zamýšlí nad omezeními metody Kinga a Fullertona.

Obr. 5: *EATR* pro vybrané země v roce 2013

Zdroj: Spengel – Endres – Finke – Heckemeyer (2014), vlastní zpracování.

Výsledky studií aplikujících zpětně hledící mikro pohled

Zpětně hledící mikro pohled ve své práci aplikovali Buijink – Janssen – Schols (2000). Ti vypočítali *EATR* (k výpočtu využili data z účetních závěrek společností, které měli sídlo na území EU) za období 7 let od roku 1990 do roku 1996 pro 15 zemí EU (v roce 2000 tedy všech členských států). Jednalo se o první studii, která se snažila vypočítat skutečné daňové zatížení využívající reálná účetní/finanční data. Studie ukázala, že daňové pobídky se významně liší mezi jednotlivými členskými státy, a tím se tedy liší efektivní sazby daně v EU více než sazby statutární (dochází tedy ke zvýšení rozdílu sazeb). Výsledky práce limitovala skutečnost, že se účetnictví a následně převod výsledku hospodaření na základ daně mezi jednotlivými státy značně lišil. Zároveň se studie soustředila pouze na kotované společnosti (zahrnutí i ostatních společností by poskytlo ucelenější a obecnější pohled).

Mezi další autory, kteří ve své studii k výpočtům využili metodu zpětného mikro pohledu, patří Nicodème (2001), který využil data databáze BACH (Bank Accounts of Companies Harmonised), která jsou zpřístupněna Evropskou komisí. V práci autor využil výkazy zisků a ztrát, které vyjádřil

v procentuální výši z čistého obratu. Kvůli rozdílnému určení základu daně v jednotlivých zemích a příliš nízkým výsledkům byla efektivní sazba určena prostřednictvím následujícího výpočtu:

$$ECTR = \frac{T}{GOP}, \quad (5)$$

kde $ECTR$ = Effective Corporate Tax Rate (efektivní sazba korporátní daně),

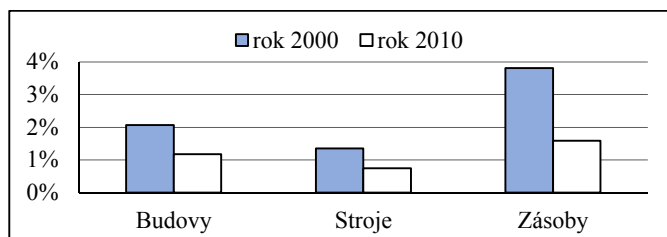
T = Taxes (zaplacené daně),

GOP = Gross Operating Profit (hrubý provozní výsledek hospodaření).

Uvedená metoda se podobá zpětně hledícímu makro pohledu, nicméně využití těchto ukazatelů snižuje rozdíly, které vznikají mezi různými zeměmi kvůli různým účetním metodám. Mezi výsledky uvedené práce patří porovnání efektivní sazeb korporátní daně v zemích EU, Japonsku a USA ve výrobním odvětví. Výsledky této části ukazují, že nejvyšší je efektivní sazba korporátní daně v Japonsku. Výjimkou je rok 1999, kde se hodnoty všech tří zemí výrazně přiblížily. V další části se Nicodème podrobně zabývá efektivní sazbou daně v zemích EU.

Efektivními daňovými sazbami (daňovými klíny) u různých investic a způsobů financování v ČR v letech 2000 a 2010 se v publikaci Strukturální distorze v daňovém systému zabývá Holečková (Kubátová aj., 2011). Ve výpočtu je za odvětví uvažován průmysl, zdrojem financování jsou nerozdělený zisk, nové akcie a dluhy. Poměr jednotlivých druhů financování je určený podle dlouhodobých průměrů zemí OECD. Dále se v analýze počítá s investicemi do strojů, budov a zásob. Váhy vychází stejně jako u druhů financování z dlouhodobých průměrů. Právě určení těchto vah považuje Holečková za jistý nedostatek výpočtu, jelikož se přímo nevztahují na ČR. Na druhou stranu lze díky těmto obecným vahám porovnat výsledky s dalšími zeměmi OECD. Mezi další při výpočtu zohledněné faktory patří odpisy strojů a budov, jejichž daňová výše odpovídá zákonům ČR a výše ekonomických odpisů je určena v závislosti na předpokládané míře opotřebení. Dále výpočet zohledňuje reálnou úrokovou míru ve výši 5 procentních bodů a míru inflace (v r. 2000 ve výši 5 procentních bodů, v r. 2010 ve výši 1,5 procentního bodu), marginální a zákonné daňové sazby. Výsledky, ke kterým Holečková ve svém měření dospěla, ukazují, že od roku 2000 do roku 2010 došlo ke snížení celkového průměru daňových klínů o 1,04 procentního bodu. To znamená, že oproti roku 2000 je v roce 2010 potřeba, aby byla míra výnosu firmy před zdaněním o 1,05 procentního bodu vyšší než ta, kterou obdrží investor (v roce 2000 činil tento ukazatel 2,05 procentního bodu). K tomuto pozitivnímu jevu došlo především díky snížení daňových sazeb a poklesu inflace.

Obr. 6: Daňové klíny v roce 2000 a 2001

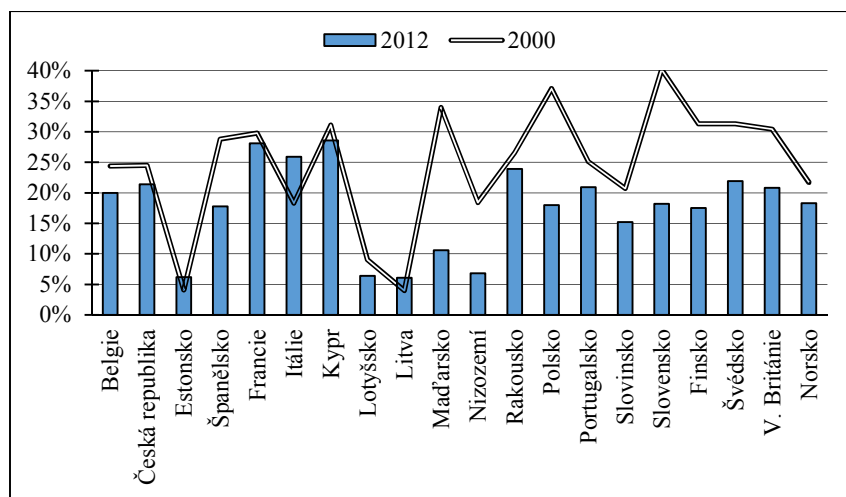
Zdroj: Kubátová aj. (2011), vlastní zpracování.

Obr. č. 6 prezentuje daňové klíny u jednotlivých aktiv v roce 2000 a 2010 při kombinaci financování nerozdělenými zisky, novými akciemi a půjčkami.

Výsledky studií aplikujících zpětně hledící makro pohled

První část této podkapitoly je věnována implicitní sazbě daně (dále pouze *ITR*). Tento ukazatel je využíván Evropskou unií pro měření daňové zátěže. K výpočtu *ITR* jsou využita data národních účtů. Výši *ITR* ve vybraných zemích EU ukazuje obrázek č. 7:

Obr. 7: Implicitní sazba daně v roce 2000 a 2012 v zemích EU

Zdroj: EC (2014), vlastní úprava.

Obrázek č. 7 ukazuje podstatné snížení implicitní sazby daně od roku 2000. Výjimku, tedy země, kde se *ITR* oproti roku 2000 zvýšila, představuje Estonsko, Litva (tyto země mají však v obou obdobích velice nízkou *ITR*) a Itálie.

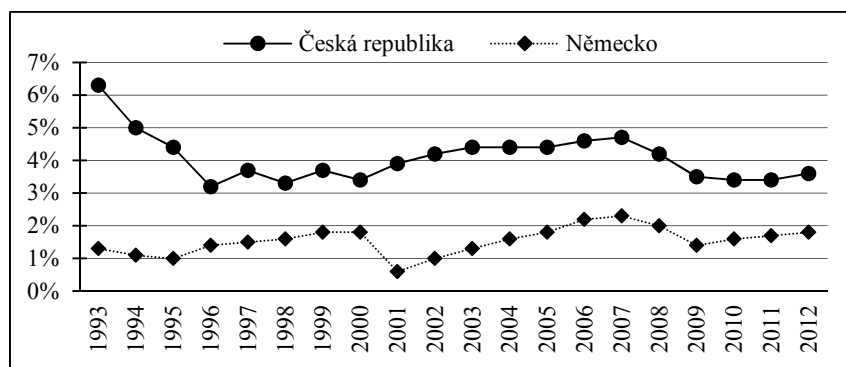
Efektivní sazbu daně z příjmů právnických osob u podniků v různých odvětvích v ČR v roce 2008 zkoumaly také Podhradská a Kubátová (Kubátová aj., 2011). V rámci analýzy byly využity údaje z databáze Amadeus (jedná se o metodu zpětně hledícího makro pohledu) a bylo zjištěno, že efektivní sazba daně podniků se v různých odvětvích pohybuje ve velmi širokém rozmezí od -85 procentních bodů až do 115 procentních bodů.¹ Podle autorek se u 55 % odvětví efektivní sazba daně nachází v rozmezí od 20 do 40 procentních bodů. Odvětví s nejvyšší efektivní sazbou daně je představováno tvůrčí, uměleckou a zábavní činností (ve výši 115,38 procentních bodů) a naopak nejnižší efektivní sazba daně je dosahována u činností souvisejících se zaměstnáním.

Analýza efektivní sazby daně v ČR a Německu

V rámci této práce byla provedena analýza efektivní sazby daně v České republice a Německu s využitím zpětně hledícího makro pohledu. K výpočtům byly využity statistiky OECD (2014) a databáze Amadeus (Bureau Van Dijk, 2014). Cílem byla vzájemná komparace efektivní sazby daně v uvedených státech a porovnání výsledků u obou zvolených metod.

Obrázek č. 8 ukazuje vývoj efektivní sazby daně, která byla stanovena jako podíl agregovaných příjmů korporátní daně k hrubému domácímu produktu.

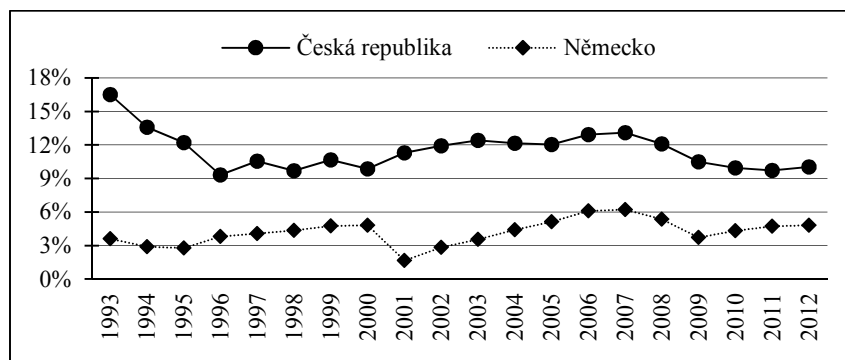
Obr. 8: Podíl korporátní daně na HDP v ČR a Německu

Zdroj: statistiky OECD (2014), vlastní zpracování.

¹ Statutární sazba daně v roce 2008 činila 21 procentních bodů.

**Obr. 9: Výnos korporátní daně / veškeré daňové výnosy
v České republice a v Německu**

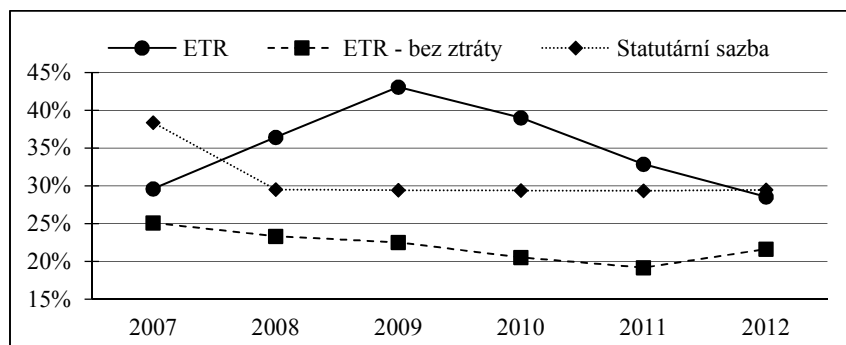

Zdroj: statistiky OECD (2014), vlastní zpracování.

Obrázek č. 9 ukazuje totéž co obr. č. 8 s tím rozdílem, že ve jmenovateli je hrubý domácí produkt nahrazený celkovými daňovými výnosy ve vybraných zemích. Oba obrázky vykazují obdobné výsledky v obou zemích. Na počátku 90. let grafy vykazují klesající tendence efektivních sazeb daní. Od roku 2001 v obou zemích efektivní sazba stoupala. Pokles v ČR nastal až s příchodem krize v roce 2007/2008. Z obrázku č. 8 a 9 by se tedy dalo vyvodit, že zdanění je vyšší v ČR nežli v Německu. Jen na tomto příkladu je vidět, jak jsou jednotlivé ukazatele odlišné. *EATR* totiž pro obě země vychází zcela opačně. To znamená, že vyšší efektivní sazba je v Německu a nižší v ČR (viz obr. č. 1 a 2).

Ve druhé provedené analýze byla pro určení efektivní sazby daně využita databáze Amadeus. Tato databáze je schopná vyexportovat pouze údaje o předem daném množství společností. Z toho důvodu bylo nutné zúžit kritéria pro jejich výběr. Prvním omezením byla velikost společností – pro analýzu byly vybrány pouze ty společnosti, které odpovídaly definici pro medium sized company (tj. středně velké společnosti). Druhým omezením byl indikátor závislosti. Analýza obsahuje pouze společnosti s indikátorem A+, A a A– (žádný z akcionářů není vlastníkem více jak z 25 %). Efektivní sazba daně byla určena jako podíl zdanění a výsledku hospodaření před zdaněním. Na obrázku č. 10 a 11 jsou uvedeny dvě efektivní sazby daně. Jedna vychází z dat, ve kterých byly zahrnuty i společnosti, které vykazovaly záporný výsledek hospodaření, tj. ztrátu. Druhá efektivní sazba daně je očištěna o tyto společnosti, ač některé z nich i přes vykazovanou ztrátu musely odvést daň (mohly evidovat například řadu daňově neuznatelných nákladů).

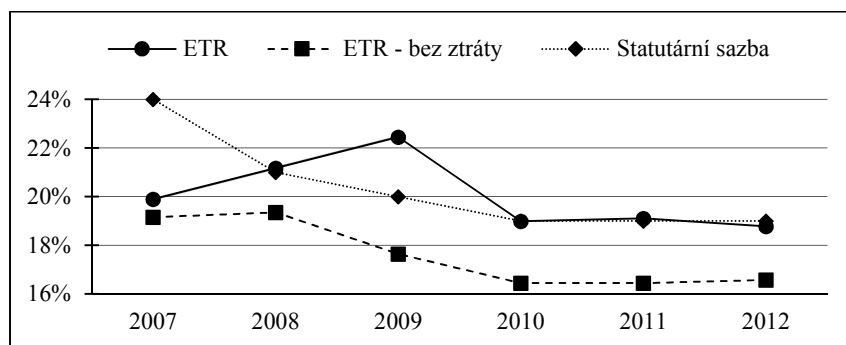
Obr. 10: ETR a statutární sazba daně v Německu

Zdroj: Bureau Van Dijk (2014), vlastní zpracování.

Na obr. č. 10 lze pozorovat relativně velký rozdíl mezi statutární a efektivní sazbou daně. U statutární sazby daně je patrná klesající a relativně stálá tendence. Naopak efektivní sazba daně značně kolísá (na počátku sledovaného období roste a je značně vyšší než statutární sazba daně a na konci sledovaného období klesne až pod úroveň statutární sazby daně). U společností, které vykazovaly pouze zisk, je efektivní sazba po celé sledované období pod úrovní statutární sazby daně a dosahuje hodnot od 19 procentních bodů do 25 procentních bodů.

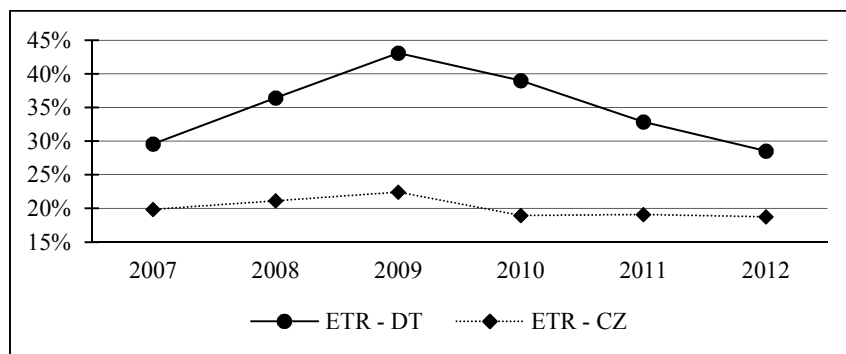
Obr. 11: ETR a statutární sazba daně v České republice

Zdroj: Bureau Van Dijk (2014), vlastní zpracování.

Z obr. č. 11 vyplývá, že oproti Německu mají všechny tři ukazatele v České republice obdobný průběh. Jedinou výjimku představuje efektivní sazba daně, při jejímž výpočtu byly zahrnuty i ztrátové společnosti. Tento ukazatel na počátku sledované období oproti zbývajícím ukazatelům rostl, nicméně od roku 2009 už jeho tendence kopírují oba dva zbývající ukazatele.

Obr. 12: Komparace ETR v ČR a Německu

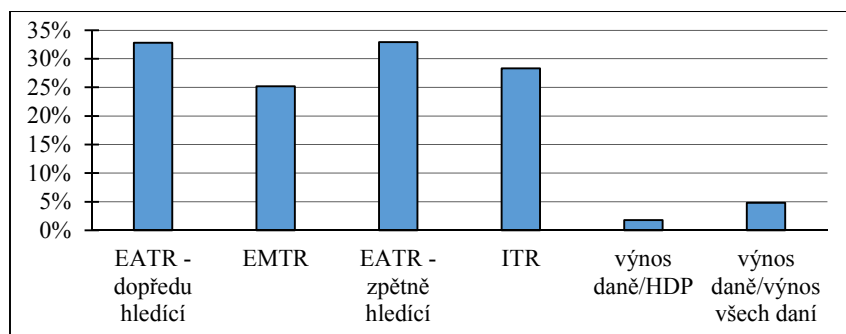

Zdroj: Bureau Van Dijk (2014), vlastní zpracování.

Obrázek č. 12 porovnává efektivní sazby daně v obou státech. Z obrázku lze vyčíst, že v Německu je efektivní sazba daně podstatně vyšší než v České republice. Toto tvrzení odporuje výsledkům, které jsou reprezentovány na obr. č. 8 a 9 a naopak potvrzuje skutečnost, že ukazatel efektivní sazby daně neukazuje vždy to samé.

Závěrečný obrázek č. 13 ukazuje velikost ukazatele efektivní sazby daně při různorodém výpočtu. Jediná země, která se vyskytuje ve všech uvedených studiích (či provedené analýze v rámci práce) je Německo. Díky této skutečnosti je možné porovnat různé ukazatele efektivního zdanění.

Obr. 13: Efektivní daňové zatížení v Německu – porovnání metod výpočtu

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek č. 13 potvrzuje, že jednotlivé metody *EATR* (dopředu i zpětně hledící), *EMTR* a *ITR* vykazují hodnoty podobné hodnoty, ať už se jedná o ukazatele vycházející z fiktivních nebo skutečných dat. Podstatně nižší

hodnoty jsou u metod využívající HDP a celkový výnos daní. To lze vzhledem k použitým vstupním datům očekávat.

Shrnutí a závěr

Všechny uvedené metody mají své klady a zápory. Přístupy opírající se o zpětně hledící pohled využívají k výpočtům data ze skutečného života, tedy ex post data. Právě díky reálným datům tyto metody reflektují řadu skutečností, které nemohou být zohledněny u metod dopředu hledících, které používají pouze teoretické předpoklady daňového systému. Naopak díky dopředu hledícím metodám lze abstrahovat od vlivů jiných daňových systémů. Díky tomu tyto metody vykazují větší rozptyl než metody zpětně hledící. Další výhodou je možnost zkoumat situace, kdy by v daňovém systému chyběla jedna proměnná. Takovou analýzu u zpětně hledících metod nelze vůbec provést. Poslední významnou diferencí mezi metodami představuje skutečnost, zda je v rámci analýzy zkoumána „národnost“ daňového systému nebo společnosti. Dopředu hledící metody se zaměřují na národní daňový systém, zpětně hledící metody se zaměřují na „národnost“ dané společnosti.

Z toho vyplývá, že nelze jednoznačně určit, která metoda je nejlepší. Metodu výpočtu efektivní sazby daně, resp. efektivního daňového zatížení je třeba volit vždy citlivě na základě toho, pro jaký účel danou analýzu potřebujeme a samozřejmě i jaká data jsou k dispozici.

Analýzy provedené v rámci tohoto článku, ač v obou případech využívá zpětně hledící makro pohled, ukazuje diametrálně odlišné výsledky. Podle prvního případu (obr. č. 8 a 9) je efektivní sazba daně a tedy zdanění nižší v Německu. Naopak druhý případ (obr. č. 10, 11 a 12) tvrdí, že podstatně nižší zdanění je v České republice. S ohledem na použitá data by pro investora byla druhá analýza přínosnější a při rozhodování, do které země své investice umístit, vykazuje určitě vyšší vypovídací schopnost (pro výpočet byl totiž použitý výsledek hospodaření před zdaněním a zdanění). Nevýhodou je omezené množství společností, které musely splňovat předem daná kritéria (velikost a indikátor nezávislosti), což ve výsledku mohlo zkreslit výstupní hodnoty.

Díky stále snazšímu přesunu kapitálu nabývají studie analyzující efektivní daňové zatížení stále větší důležitosti. Jejich výsledky ovlivňují nejen investory, ale do jisté míry i politiky, jelikož je snahou každého státu přilákat co nejvíce investic. Otázkou však zůstává, zda výsledky analýz nemohou vést až ke škodlivé daňové konkurenci, která by mohla být od určitého bodu nežádoucí.

Literatura:

- [1] Blechová, B. (2008): *Charakteristika přístupů používaných v EU pro hodnocení efektivního daňového zatížení příjmů korporací.* In: *Teoretické a praktické aspekty veřejných financí – XIII. ročník mezinárodní konference* [CD-ROM]. Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, 2008.
- [2] Bresciani, V. – Giannini, S. (2003): *Effective Marginal and Average Tax Rates In Italy, 1990-2003.* [on-line], Bologna, Prometeia Associazione per le Previsioni Econometriche, 2003, [cit. 26. 1. 2015], <<http://www.dea.univr.it/documenti/OccorrenzaIns/matdid/matdid545494.pdf>>.
- [3] Buijink, W. – Janssen, B., – Schols, Y. (2000): *Evidence of the Effect of Domicile on Corporate Average Effective Tax Rates in the European Union.* [on-line], Maastricht, Faculty of Economics and Business Administration, Universiteit Maastricht, Marc Working Paper MARC–WP/3/2000-11, c2000, [cit. 26. 1. 2015], <<http://edocs.ub.unimaas.nl/loader/file.asp?id=367>>.
- [4] Bureau Van Dijk (2014): *Databáze Amadeus.* [on-line], Brussels, Bureau Van Dijk, c2014, [cit. 26. 1. 2015].
- [5] EC (2014): *Taxation and Customs Union. Taxation Trends in the European Union: Data for the EU Member States, Iceland and Norway 2014.* [on-line], Brussels, European Commission, c2014, [cit. 26. 1. 2015], <http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm>.
- [6] Elschner, C. – Vanborren, W. (2009): *Corporate Effective Tax Rates in an Enlarged European Union.* [on-line], Brussels, European Commission, c2009, [cit. 26. 1. 2015], <http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/taxation_paper_14_en.pdf>.
- [7] Giannini, S. – Maggiulli, C. (2002): *Effective Tax Rates in the EU Commission Study on Corporate Taxation: Methodological Aspects, Main Results and Policy Implications.* [on-line], München, Ifo Institute, Working Paper No. 666, c2002, [cit. 26. 1. 2015], <http://www.econstor.eu/bitstream/10419/75950/1/cesifo_wp666.pdf>.
- [8] Jacobs, O. H. – Spengel, Ch. (1999): *The Effective Average Tax Burden in the European Union and the USA.* [on-line], Mannheim, Centre for European Economic Research and University of Mannheim, c1999, [cit. 26. 1. 2015], <<ftp://ftp.zew.de/pub/zew-docs/dp/dp5499.pdf>>.

- [9] Jacobs, O. H. – Spengel, C. (2001): *The Effective Tax Burden of Companies in the Member States of the EU – the Perspective of a Multinational Investor*. [on-line], Amsterdam/London, Baker & McKenzie and University of Mannheim, c2001, [cit. 26. 1. 2015], <http://spengel.bwl.uni-mannheim.de/forschung/veroeffentlichungen/baker_mckenzie2001.pdf>.
- [10] Kubátová, K. aj. (2011): *Strukturální distorze v daňovém systému a jejich vliv na investiční rozhodování*. Praha, Wolters Kluwer, 2011.
- [11] Moes, A. (1999): *Effective Tax Rates on Capital in New Zealand – Changes 1972-1998*. [on-line], New Zealand Treasury Working Paper 99/12, c1999, [cit. 26. 1. 2015], <<http://www.treasury.govt.nz/publications/research-policy/wp/1999/99-12/twp99-12.pdf>>.
- [12] Nicodème, G. (2001): *Computing effective corporate tax rates: comparisons and results*. [on-line], Brussels, European Commission, c2001, [cit. 26. 1. 2015], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication942_en.pdf>.
- [13] OECD (2014): *Statistics*. [on-line], Paris, Organisation for Economic Co-operation and Development, c2014, [cit. 26. 1. 2015], <<https://data.oecd.org/>>.
- [14] Spengel, C. – Elschner, C. – Endres, D. (2012): *Effective Tax Levels Using the Devereux/Griffith Methodology*. Project for the EU Commission TAXUD/2008/CC/099 Final Report 2012, [on-line], Mannheim, Centre for European Economic Research, c2012, [cit. 26. 1. 2015], <http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/effective_levels_company_taxation_final_en.pdf>.
- [15] Spengel, C. – Endres, D. – Finke, K. – Heckemeyer, J. (2014): *Effective Tax Levels Using the Devereux / Griffith Methodology*. Project for the EU Commission TAXUD/2013/CC/120, Intermediate Report 2013, [on-line], Mannheim, Centre for European Economic Research, c2014, [cit. 26. 1. 2015], <http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/effective_taxes.pdf>.
- [16] Szarowská, I. (2011): *Jak vysoké je korporátní daňové zatížení?* Acta academica karviniensia, 2011, roč. 14, č. 3, s. 196-207.

Efektivní sazba korporátní daně

Jana Morávková

ABSTRAKT

Statutární sazby daně nelze považovat za vhodné ukazatele zdanění. Z toho důvodu byla zavedena nová veličina – efektivní sazba daně. Cílem článku je poskytnout přehled a kritické zhodnocení metod, kterými lze vypočítat efektivní sazbu daně. Konkrétně se článek detailněji zabývá dopředu hledícím mikro pohledem a zpětně hledícím mikro a makro pohledem. Zároveň článek shrnuje řadu studií, které při výpočtu efektivní sazby daně využily různé metody. Součástí článku je i analýza zpětného makro pohledu a to hned v několika variantách. Nejprve byla vypočtena efektivní sazba korporátní daně jako poměr výnosů daně z příjmů právnických osob k HDP a celkovým daňovým výnosům. Následně jako poměr daně z příjmu právnických osob k výsledku hospodaření před zdaněním. Závěrem nelze jednoznačně určit, která metoda je nejlepší, je třeba vždy důsledně sledovat cíl příslušné analýzy a dostupnost potřebných dat.

Klíčová slova: Efektivní sazba daně; EATR; Mikro a makro pohled.

Effective Corporate Tax Rate

ABSTRACT

Statutory tax rates are not considered a suitable measure of a level of taxation. For this reason, a new indicator – the effective tax rate – was introduced. The article provides an overview and critical assessment of methods for determination of the effective tax rate. In particular, the article covers the micro forward looking, micro backward looking and macro backward looking approaches. Different approaches to the effective tax rate determinations appearing in a number of studies are reviewed. To illustrate differences in the approaches, the article includes an analysis based on macro backward looking approach with several modifications. It includes the effective corporate tax computed as a ratio of total corporate tax revenue to GDP and a ratio of total corporate tax revenue to total tax revenue. Further as a ratio of taxation to profit before taxes. It is shown that there is no general method to determine the effective tax rate. A method must be chosen appropriately with respect to the intended purpose of an analysis

Key words: Effective tax rate; EATR; Micro and macro approach.

JEL classification: H20.